

1768

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nn imw. 1768

METRYCZKA PARKU – OGRODU

1	Adres	miejscowość (dzielnica, ulica nr posesji) Ostrów	Urząd gminy Krzywoza	powiat Przemysł	województwo rzeszowskie
2	Nazwa parku	aktualna Park podworski		dawna	
3	Rodzaj parku i stan jego zachowania	Park krajobrazowy, stan zachowania średni			
4	Czas powstania	Na pocz. XIX w. na reliktach znacznie starszego założenia, przebudowany na przełomie XIX i XX wieku			
5	Położenie parku	Na średnie terasie zalewowej Sanu, teren płaski			
6	Powierzchnia parku	ogółem ha 5	w tym wód w ha 0,40	czy są na niej budynki i jakie Dwór, kaplica, ośrodek gospodarczy	
7	Użytkownik parku	Szkoła Podstawowa w Ostrowie, Spółdzielnia Produkcyjna Ostrów			
8	Czy jest w rejestrze	data i nr rejestru			
9	Istniejące dokumentacje (data i autor)	pomiar sytuacyjno-wysokościowy		inwentaryzacja zieleni	
		studium historyczne		założenia techniczno-ekonomiczne	
		techniczne, branżowe dokumentacje i ekspertyzy		ARCHIWUM OŚRODEK OCHRONY ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244 Nr inw. 1768	
10	Przeprowadzone dotychczas remonty	Wykonano /1972/ remont XIX wiecznego dworu, część nawierzchni dróg i ogrodzenia z siatki metalowej			

AUTOR: JERZY PIÓRECKI ?
1974r. ?

Ostrów

1. P-ta Przemysł
Gmina Krzywczę
Powiat Przemysł
2. Park krajobrazowy
3. Park podworski
4. Park rozplanowany na pocz.XIX w. prz ypuszczalnie na reliktach znacznie starszego założenia.
5. Położenie parku : w dolinie na średniej terasie zalewowej Sanu
6. Powierzchnia 5 ha łącznie ze stawami oraz ogrodem warzywnym i niewielką częścią sadu owocowego. Teren ośrodka gospodarczego z uwagi na zmianę funkcji użytkowania wydzielony został z terenów układu przestrzennego o znaczeniu historycznym.
7. Użytkownikiem jest Szkoła Podstawowa w Ostrowie /niewielka część -
obrzeże stawu i ogrodów warzywnych należy do Spółdzielni Produkcyjnej Ostrów.
8. Park nie ujęty jest do rejestru ogrodów zabytkowych
9. Brak dokumentacji
10. Wykonano /1972/ remont XIX wiecznego dworu, część nawierzchni dróg o ogrodzenia z siatki metalowej

I Krótka analiza historyczna

1. Ewolucja układu przestrzennego

Od poł.XIX w. w układzie przestrzennym /układ komunikacyjny/, kompozycji roślinnych, budowlach architektonicznych/ nie nastąpiły prawdopodobnie zasadnicze zmiany. Brak również w układzie kompozycji roślinnych późniejszych faz rozwojowych /najmłodsze pochodzą z lat 60-tych XX w./ co świadczyłoby zarówno o jednolitym rozplanowaniu ~~jak również~~ w czasie i przestrzeni.

Ogrody krajobrazowe nawiązujące do stylu ogrodów angielskich, co świadczyłoby zarówno o wnętrzu od fasady ogrodowej dworu. Szerokie wolne przestrzenie otaczające gazon i podjazd pod dwór w obrębie których rosną nieliczne, pojedyncze skupienia lub grupy drzew zwłaszcza gatunków obcych. Obrzeża zaś ogrodów posiadają zwarte masywy gatunków krajowych zwłaszcza lipy i dębu. Parter dolny oddzielony niewysoką skarpą od dworu, z uwagi na małą odległość od dworu /ryc.5/ posiadał prawdopodobnie w XIX w. otwartą przestrzeń w kierunku koryta Sanu. Współcześnie na obrzeżu tym rosną zbiorowiska pochodzące głównie z XX w. /początek/.

2. Stare plany.

Na mapie katastralnej pochodzącej z poł.XIX w. /Archiwum Wojewódzkie w Rzeszowie Oddział Terenowy w Przemyśle/ ogólne granice ogrodów zbliżone są do stanu z 1973 r. /ryc.1/. Ogrody użytkowe zwłaszcza sad górny położony po prawej stronie drogi /od szosy Przemyśl-Dynów/ pochodzi z XX wieku.

3. Właściciele. Do 1944 r. własność Świerzawskich.

"W r.1406 Maciej biskup przemyski w kapitule dziesięciny biskupie z Przemyśla, Ostrowa i innych wsi, w za mien za posiadłość Hanczkowa, którą

mu kapituła odstąpiła /AGZ, t.XIII s.34/"

"Dokument z r.1424 /ib.,s.73/ wymienia Dersława jako właściciela Ostrowa" ^{1/}

II. Charakterystyka stanu zachowania.

1. Układ przestrzenny

Na planie z 1973 r. /ryc.1/ oznaczono /na podkładzie geodezyjnym/ stan istniejący tj. dwór, układ sieci drogowej, stawy, ośrodek gospodarczy, ogrody użytkowe, zespół sakralny, nadto ważniejsze gatunki drzew.

Główne elementy kompozycji roślinnych umiejscowione są na obrzeżu parku oraz na osi głównej dworu /od strony elewacji ogrodowej i głównego podjazdu pod dwór/. Na obrzeżu podjazdu pod dwór oraz otaczających gazon trawników rosną sosna wejmutka /ryc.6/, iglicznia trójcierniowa, modrzew oraz okazałe żywotniki zachodnie /ryc.3/, na gazonie zachował się element architektury ogrodowej w postaci kamiennego wazonu /Ryc.4/.

Jeden z najstarszych /obw.300 cm/ modrzewii rośnie na tarasie dolnym tj. na terenie dolnego parteru, który współcześnie zamknięty jest nasadzeniami drzew pochodzącymi z pocz.XX w. zwłaszcza szpalerem żywotnikowym rosnącym na granicy parku. W składzie fitosocjologicznym, obok lipy dominującym elementem jest grab oraz jesion, który tu z uwagi na warunki siedliskowe /wysoki poziom wód gruntowych/ znajduje optymalne warunki dla swego rozwoju. Po lewej stronie osi głównej dworu położone są ogrody warzywne na obrzeżu których wznosi się wysoka ściana drzew liściastych zwłaszcza jesionu, klonu, lipy i czeremchy. Ogród użytkowy tj. sad owocowy położony w otoczeniu ośrodka gospodarczego pochodzi z XX w. Wnętrze parkowe zostało częściowe zniekształcone rzędowymi nasadzeniami topolowymi pochodzącymi z lat 1960-1973. Obok topoli w nasadzeniach tych spotyka się lipę szerokolistną i drobnolistną, lipę krymską oraz w dużej ilości klon srebrzysty. Zbiorowiska z lipą rośnie w pod-

W zbiorowiskach roślinnych w których dominującym elementem jest lipa znajduje się w podszyciu znaczna ilość derenia świdy, głogu, lipy, kłosa zwyczajnego i paklonu.

Z drzew pomnikowych rośnie modrzew europejski, lipa szerokolistna, nadto duże rozmiary osiągnęła iglicznia trójcierniowa, sosna wejmutka i derień jadalny.

Zachowały się nieliczne fragmenty ogrodzenia w postaci metalowych słupków i siatki, nadto mostki, rowy melioracyjne byłego układu hydrologicznego.

Ostrów

2. Inwentaryzacja dendrologiczno-fitosocjologiczna

Powierzchnia 3 ha

Typ gleby

Pokrycie 60 %

A 1.	Lipa szerokolistna	2.1	
	Lipa drobnolistna	1.1	
	Grab pospolity	1.2	
	Jesion wyniosły	1.1	
	Brzoza brodawkowata	+	
	Grochodrzew	+1	
	Klon polny	+	
	Klon jawor	+	
	Kasztanowiec biały	+	
	Modrzew europejski	+	P, 300 cm.
	Olcha czarna	+	
	Wiąz szypułkowy	+	
	Wierzba krucha	+	
	Swierk pospolity	+	
	Czeremcha zwyczajna	+1	
	Iglicznia trójcierniowa	R	P, 300 cm.
	Jabłoń płonka	R	
	Klon jesionolistny	R	
	Buk zwyczajny	R	
	Sosna wejmutka	R	300 cm. 5 okazów
	Wiąz górski	R	
A 2.	Bez czarny	1.3	
	Czeremcha pospolita	+1	
	Dereń świdwa	+2	
	Grab pospolity	+1	
	Jesion wyniosły	+	
	Głóg dwuszyjkowy	+2	
	Głóg jednoszyjkowy	+	
	Klon polny	+3	
	Klon srebrzysty	+	
	Lipa szerokolistna	+	
	Lipa drobnolistna	+	
	Leszczyna pospolita	+2	
	Olcha czarna	+	
	Topola balsamiczna	+1	
	Wiąz szypułkowy	+	
	Trzmielina zwyczajna	+	
	Wierzba ?	+1	
	Sliwa tarnina	+5	
	Sliwa wiśniowa ałycza	+	
	Dereń jadalny	R	90 cm.
	Orzech czarny	R	
	Sumak octowiec	R	

3. Analiza stopnia zachowania układu zabytkowego.

Ostrów 1973 /ryc.1/. Plan ogrodów -/rekonstrukcja terenowa/ obejmuje

- dwór 1. dwór
2. ośrodek gospodarczy
3. rzeźba parkowa
4. kamień pamiątkowy z okazji 1000-lecia Państwa Polskiego
5. obelisk sakralny
- inwentaryzacja dendrologiczna
6. grab pospolity
7. iglicznia trójcierniowa
8. sosna wejmutka
9. żywotnik zachodni

Granice parku nie uległy zmianie od poł.XIX w., podobnie układ kompozycji roślinnych, jakkolwiek część nasadzeń pochodzi z pocz. XX w.. Największe zmiany w układzie kompozycji roślinnych wywołane nasadzeniami zostały zmianami pochodzącymi z lat 1960-1972.

O s t r 6 w

Diagram wartości

1. Założenia przestrzenne zachowane	8
2. Założenia przestrzenne o znaczeniu historycznym	8
3. Założenia wodne istniejące	3
4. Założenia wodne o znaczeniu historycznym	2
5. Założenia ziemne o znaczeniu obronnym /zachowane/	0
6. Założenia ziemne o znaczeniu historycznym	0
7. Wartość krajobrazowa ogrodów	8
8. Otoczenie krajobrazowe ogrodów	5
9. Wartość zachowanego drzewostanu	8
10. Udział gatunków obcych	3
11. Zachowany układ kompozycji roślinnych o znac. historycz.	9
12. Dwory i inne budynki o znaczeniu historycz.-architekt.	3
13. Drzewa pomniki	1
14. Drzewa i inne gatunki o znaczeniu budowlanym	3
15. Zachowany układ sieci drogowej	1
16. Czytelne ślady sieci drogowej	8
17. Zachowane ogrody użytkowe /warzywniki i sady owocowe/	1
18. Zachowany układ przestrzenny ogrodów warzywnych	4
19. Zachowane resztki lasne	0
20. Dąbrowy o pochodzeniu naturalnym	0
21. Związek z postaciami historycznymi	0
22. Adaptacja terenu pod nowe budownictwo	0
23. Rzeźba parkowa	0

Razem pkt.

76

III Wnioski

1. Granica ściszej ochrony konserwatorskiej oraz strefa ochrony krajobrazowej oznaczone zostały na ryc. 2.

Obejmują one park właściwy wraz ze strefą otulinową.

2. Obiekt należy użytkować zgodnie z dotychczasowym przeznaczeniem tj. jako obszar rekreacyjny. Położony on jest w centralnej części wsi nadto w zasięgu komunikacji podmiejskiej. Z uwagi na duży procent ludności zatrudnionej w Przemysłu spełnia ważną rolę tj. terenu rekreacyjnego dla krótkich okresów wypoczynku np. niedzielnego i świątecznego.

- w granicach ściszej ochrony konserwatorskiej ogrody uznać należy za obiekt zabytkowy.
- ogrodzić obszar ogrodów zwłaszcza od strony ośrodka gospodarczego i od strony wsi. W związku zaś z przebudową drogi należy zapobiec jej rozszerzaniu się w kierunku parku zwłaszcza w pasie starodrzewia rosnącego na obrzeżu parku. /po przeciwnej stronie drogi znajdują się tereny nie zabudowane oraz użytkowane rolniczo/
- zaniechać zasypywania stawów
- nasadzenia topolowe o charakterze rzędownym zwłaszcza z gatunków szybko rosnącej topoli należy uznać.
- na obrzeżu parku mogą być utrzymane nasadzenia szpalerowe np. z grabu, żywotnika.
- boisko sportowe należałoby przenieść z parku na teren byłego warszywnika.
- przy remontach dworu należałoby zapobiec plądrowniczej gospodarce w najbliższym otoczeniu np. zaniechać spawania materiałów /ryc,5/

3. Wykonać następujące dokumentacje :

- pomiar sytuacyjno-wysokościowy
- inwentaryzację zieleni wraz z projektem technicznym konserwacji
- projekt techniczny utwardzenia i przebudowy dróg /w/g układu zachowanego/.
- projekt ogrodzenia

Należałoby obszar parku z uwagi na zachowane elementy układu przestrzennego jak również pod względem struktury wiekowej i składu florystycznego kompozycji roślinnych zachować w stanie tzw. powierzchni niezmienialnych. Do parku powinny być ^{cy}większe ilości wprowadzone nasadzenia z krzewów zwłaszcza na parterze dolnym, na granicy parku i ogrodów warzywnych oraz w zasięgu starodrzewia. Wnętrze parkowe obejmujące gazon oraz 2 duże polany /w otoczeniu stawów/ pozostawić w postaci łąk kośnych lub płaszczyzn trawnikowych.

IV. Wykaz rycin i dokumentacja fotograficzna.

Ryc.1 Ostrów 1973. Plan ogrodów. Stan obecny w/g rekonstrukcji terenu nowej.

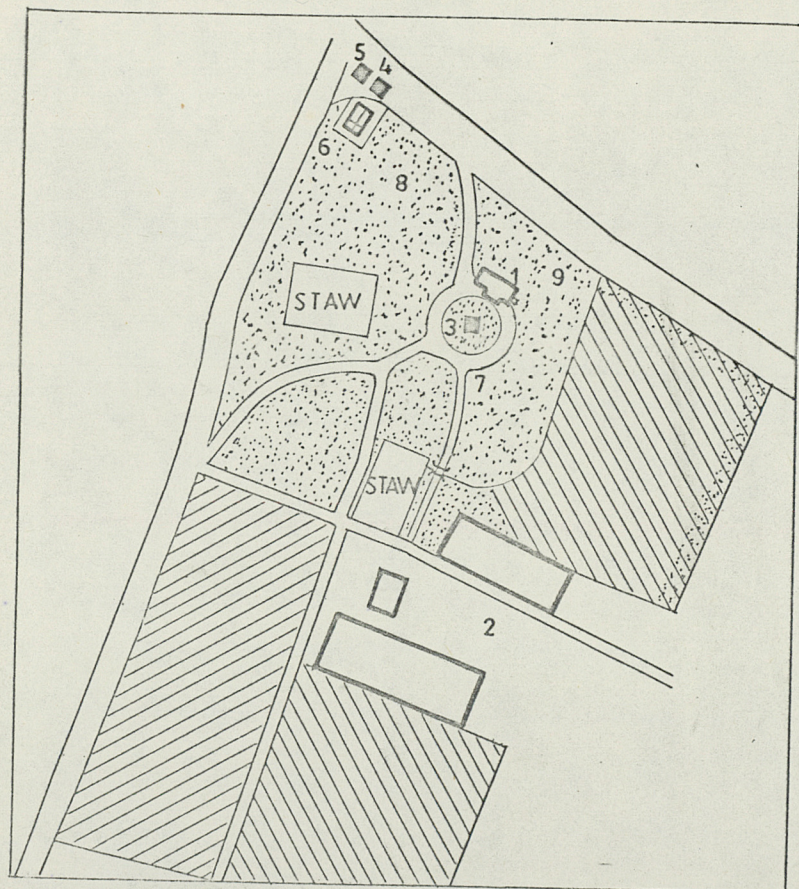
Ryc.2 Ostrów 1973. Granice ścisłej ochrony konserwatorskiej oraz strefa ochrony krajobrazowej.

Ryc.3 Ostrów 1973. Centralna część ogrodów na osi głównej dworu, po prawej stronie okazałe iglicznia trójcierniowa, w centralnej części okazałe żywotniki zachodnie, po lewej zaś stronie modrzew europejski

Ryc.4 Ostrów 1973. Centralna część ogrodów. P_o prawej stronie sosna wejmutka, naprzeciw ławki rzeźba parkowa w postaci kamiennego wazonu.

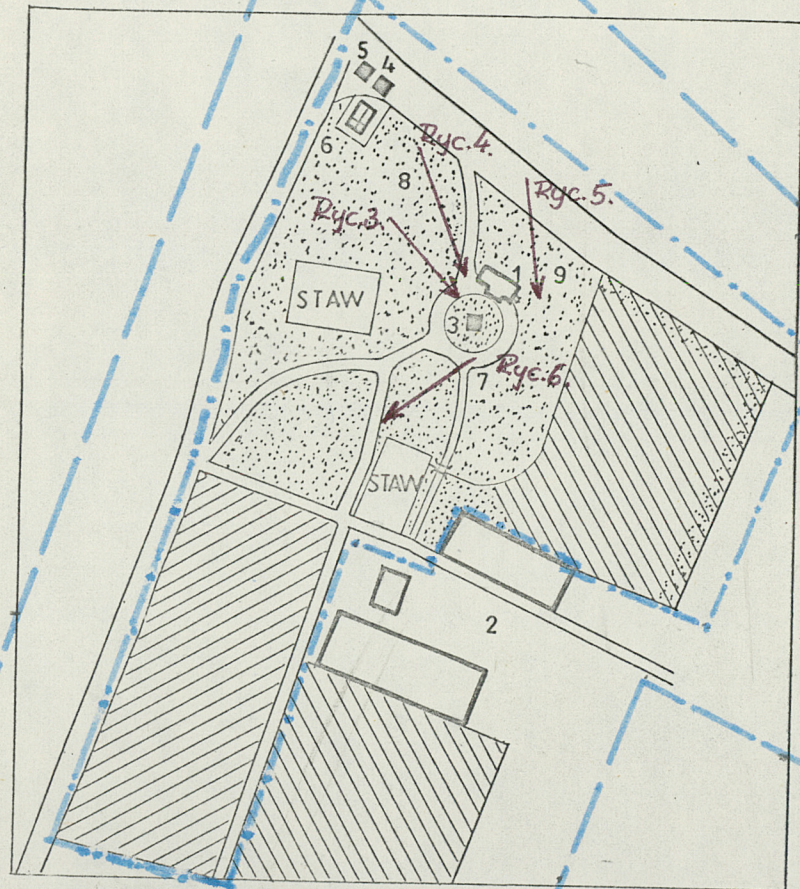
Ryc.5 Ostrów 1973. Dolny parter parku. Na pierwszym planie składowisko materiałów budowlanych.

Ryc.6 Ostrów 1973. Centralna część parku. Droga główna /przed gazonem,

OSTRÓW 1973

Ryc.1

OSTRÓW 1973

Ryc. 2

Ryc. 3

Ryc. 4

Ryc. 5

Ryc. 6